

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Αν. Φ.: 120

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: **Βουλή των Ελλήνων**
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Αναφορών
ΚΟΙΝ: Όπως Πίνακας Αποδεκτών

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 3200/31.8.2022 Αναφορά με θέμα:
«Επιστολή του Δημάρχου Αγίου Νικολάου Κρήτης κ. Εμμ. Ζερβού προς την Υπουργό
Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη, σχετικά με την αλλαγή πολιτικής στον τρόπο ένταξης της
Σπίναλόγκας στα προστατευόμενα μνημεία από την UNESCO»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 3200/31.8.2022 Αναφοράς των Βουλευτών κ.κ. Αθανασίας (Σίας) Αναγνωστοπούλου, Αλέξανδρου Αυλωνίτη, Γιώργου Βαρεμένου, Καλλιόπης Βέττα, Ιωάννη Γκιόλα, Θοδωρή Δρίτσα, Κωνσταντίνου Ζουράρι, Μανόλη Θρασανιώτη, Γιώργου Κατρούγκαλου, Χάρη Μαμουλάκη, Κυριακής Μάλαμα, Κατερίνας Νοτοπούλου, Θεοπίστης Πέρκα, Παναγιώτη Σκουρλέτη, Νικόλαου Φίλη, Θεανώς Φωτίου, Μίλτου Χατζηγιαννάκη και Ραλλίας Χρηστίδου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Διευκρινίζεται ότι το ΥΠΠΟΑ προχώρησε στην προσωρινή απόσυρση της υποψηφιότητας της Σπιναλόγκας, δεδομένης της απολύτως αρνητικής εισήγησης του ICOMOS ως προς την εγγραφή του μνημείου στον Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΚΠΚ). Να σημειωθεί ότι ο φάκελος κατετέθη στην UNESCO τον Ιανουάριο του 2019. Μάλιστα, από τις τρεις ενδεχόμενες περιπτώσεις αρνητικής εισήγησης που προβλέπονται από την ισχύουσα διαδικασία (referral, deferral, non inscription), αυτή που δόθηκε στην υποψηφιότητα ήταν η πιο αυστηρή (non inscription) και η μόνη που, εφόσον υιοθετηθεί από την Επιτροπή, δεν αφήνει περιθώριο επανυποβολής του φακέλου.

Ειδικότερα, το Σεπτέμβριο του 2019 πραγματοποιήθηκε η επιτόπου επίσκεψη στο μνημείο αξιολογήτριας του διεθνούς ICOMOS, όπως προβλέπεται από τις Επιχειρησιακές Οδηγίες της Σύμβασης της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Στη διάρκεια της επίσκεψης, η οποία οργανώθηκε και συντονίστηκε από το ΥΠΠΟΑ, παρουσιάστηκε το μνημείο και ο περιβάλλων χώρος, παρασχέθηκαν προς την αξιολογήτρια αναλυτικές πληροφορίες, ενώ δόθηκε η ευκαιρία να συναντηθεί με τοπικούς φορείς και εκπροσώπους επαγγελματικών ομάδων που σχετίζονται με το μνημείο, οι οποίοι εξέφρασαν, στο σύνολό τους, την αμέριστη υποστήριξη στο εγχείρημα της εγγραφής της Σπιναλόγκας στον ΚΠΚ. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε «εξ αποστάσεως αξιολόγηση» (desk review) του φακέλου από εμπειρογνώμονες του διεθνούς ICOMOS. Οι δύο αναφορές που συντάχθηκαν με τις παραπάνω διαδικασίες, αποτέλεσαν τη βάση για την τελική αξιολόγηση της υποψηφιότητας από πλευράς του διεθνούς ICOMOS.

Πριν την 44η τακτική Σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, η οποία επρόκειτο να λάβει χώρα διαδικτυακά στο Fuzhou της Κίνας (Ιούνιος 2021), το ΥΠΠΟΑ ενημερώθηκε ότι η εισήγηση του διεθνούς ICOMOS, ως προς την εγγραφή του μνημείου στον ΚΠΚ, ήταν αρνητική. Υπό το πρίσμα αυτό, κρίθηκε σκόπιμο η υποψηφιότητα να αποσυρθεί προσωρινά, με πρωτοβουλία της χώρας μας, λαμβάνοντας υπόψη την απολύτως αρνητική εισήγηση του ICOMOS και το γεγονός ότι για πρώτη φορά η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς θα συνεδρίαζε διαδικτυακά και η χώρα μας ως παρατηρητής, διά της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της χώρας μας, θα είχε περιορισμένες δυνατότητες παρέμβασης και υποστήριξης της υποψηφιότητας, κατά τη συζήτησή της ενώπιον της Επιτροπής.

Στόχος είναι να επανέλθουμε με τον επωφελέστερο τρόπο για τη χώρα και για το σημαντικό αυτό μνημείο, σε συνεργασία πάντοτε με τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία μας στην UNESCO.

Αναφορικά με τα διαλαμβανόμενα στην επιστολή του Δημάρχου Αγίου Νικολάου, και σύμφωνα με το αρχείο που τηρείται στην αρμόδια Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- Τον Ιούνιο του 2012 εκπονήθηκε και ολοκληρώθηκε το πρώτο διαχειριστικό σχέδιο για τη Σπιναλόγκα από ομάδα εργασίας του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας- Τμήμα Ανατολικής Κρήτης, υπό την αιγίδα της αιρετής Περιφέρειας Κρήτης και του Δήμου Αγίου Νικολάου, για το οποίο δεν είχε όμως προηγηθεί συνεργασία με την τέως αρμόδια για την περιοχή 13η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, μετά από εξέταση του εν λόγω σχεδίου, απεφάνθη ότι ήταν ανώριμο και περιείχε προτάσεις, οι οποίες αντίκειντο στην αρχαιολογική νομοθεσία και στις βασικές αρχές διαχείρισης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων από το Υπουργείο, καθώς έθετε θέματα συνδιαχείρισης εσόδων. Το ζήτημα συζητήθηκε σε συνάντηση φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας- Τμήμα Ανατολικής Κρήτης με υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠΠΟΑ, στις 23.7.2014, και δόθηκαν κατευθύνσεις για την διόρθωση του σχεδίου διαχείρισης.

- Παράλληλα, τον Μάιο του 2013, συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας στο ΥΠΠΟΑ για την προώθηση της υποψηφιότητας της Σπιναλόγκας προς εγγραφή στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Εν συνεχεία, η Σπιναλόγκα συμπεριελήφθη ως πολιτιστικό αγαθό στον επικαιροποιημένο Ενδεικτικό Κατάλογο Μνημείων της Ελλάδας στην UNESCO, ο οποίος υπεβλήθη στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς στις 13.01.2014. Υπενθυμίζεται ότι η συμπερίληψη ενός μνημείου στον Ενδεικτικό Κατάλογο αποτελεί προϋπόθεση για την υποψηφιότητά του για εγγραφή στον Κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

- Με βάση το Δελτίο υποβολής της Σπιναλόγκας στον Ενδεικτικό Κατάλογο της Ελλάδας, η Εξέχουσα Οικουμενική Αξία του μνημειακού συγκροτήματος βασίστηκε στο γεγονός ότι πάνω στη νησίδα συνυπάρχουν και συνδιαλέγονται αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, διαφόρων φάσεων και πολιτιστικών επιρροών που μαρτυρούν για τις φάσεις κατοίκησης της, σε συνδυασμό με την ανάδειξή της -λόγω της τελευταίας της χρήσης ως Λεπροκομείου- σε μνημείο του ανθρώπινου πόνου.

- Το επικαιροποιημένο από τον Δήμο Αγίου Νικολάου διαχειριστικό σχέδιο («Σπιναλόγκα. Σύνταξη φακέλου UNESCO- Β' φάση. Ιούνιος 2012- Δεκέμβριος 2014») επανυποβλήθηκε τον Φεβρουάριο του 2015, χωρίς ουσιαστικές βελτιώσεις, στοιχείο για το οποίο ενημερώθηκαν από την Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων τον Μάρτιο του 2015 όλοι οι εμπλεκόμενοι. Μάλιστα, η ανωτέρω Διεύθυνση του ΥΠΠΟΑ απέστειλε ηλεκτρονικά στον Δήμο Αγίου Νικολάου τον φάκελο υποψηφιότητας του Αρχαιολογικού Χώρου Φιλίππων, που ενεγράφη στον ΚΠΚ τον Ιούλιο του 2016, για να χρησιμεύσει ως υπόδειγμα.

- Μετά από παρέλευση ικανού χρονικού διαστήματος, ο Δήμος Αγίου Νικολάου ζήτησε εκ νέου από το ΥΠΠΟΑ συνάντηση εργασίας με αντικείμενο την προετοιμασία του φακέλου υποψηφιότητας του Φρουρίου Σπιναλόγκας. Κατόπιν πρόσκλησης του Δημάρχου Αγίου Νικολάου Α. Ζερβού προς το ΥΠΠΟΑ πραγματοποιήθηκε διεξοδική επίσκεψη στο μνημείο και ακολούθησαν συναντήσεις εργασίας των υπηρεσιακών στελεχών του Υπουργείου και των μελών της νέας πολυμελούς ομάδας έργου που είχε συγκροτήσει ο Δήμος.

- Ακολούθως, τον Μάιο του 2017 ο Δήμος Αγίου Νικολάου υπέβαλε στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Λασιθίου τεύχος, με τίτλο «Υπηρεσίες Τεχνικού Συμβούλου υποστήριξης για την υποβολή φακέλου ένταξης της Σπιναλόγκας στα μνημεία της UNESCO». Τον Ιούλιο του 2017 ορίστηκε ομάδα εργασίας του ΥΠΠΟΑ, απαρτιζόμενη από στελέχη της Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λασιθίου, με αντικείμενο τη σύνταξη του φακέλου υποψηφιότητας της Σπιναλόγκας για έγγραφη στον Κατάλογο Παγκόσμιας και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO. Τα μέλη της Ομάδας Εργασίας μελέτησαν το τεύχος του Δήμου Αγίου Νικολάου και διαπίστωσαν ότι το κείμενο παρουσίαζε ελλείψεις και έπρεπε να συμπληρωθεί και να διορθωθεί. Οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ ανέλαβαν την εκ νέου επεξεργασία και τον εμπλουτισμό του κειμένου και τις αναγκαίες βελτιώσεις του Διαχειριστικού Σχεδίου, ώστε να συστηματοποιηθούν και να εξειδικευθούν οι δράσεις αποκατάστασης και ανάδειξης των μνημείων και οι χρήσεις επί της νησίδας και να γίνουν οι αναγκαίες αλλαγές, συμπληρώσεις και τροποποιήσεις του φακέλου.

- Μετά τα ανωτέρω, υπεβλήθη στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς τον Σεπτέμβριο του 2018 ο προκαταρκτικός φάκελος υποψηφιότητας του Φρουρίου Σπιναλόγκας, και στα τέλη Ιανουαρίου 2019 υπεβλήθη ο οριστικός φάκελος υποψηφιότητας με το ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του μνημειακού συνόλου. Επισημαίνεται ότι το Σχέδιο Διαχείρισης του μνημειακού συνόλου της Σπιναλόγκας εγκρίθηκε στις 14.1.2019, κατόπιν ομόφωνης γνωμοδότησης του ΚΑΣ (Υ.Α. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΒΜΑ/ΤΕΕΑΕΙ/15444/10454/142/32/14.01.2019).

Ακολούθησε η πολυσέλιδη αξιολόγηση του φακέλου υποψηφιότητας του Φρουρίου της Σπιναλόγκας από το ICOMOS, το διεθνές συμβουλευτικό όργανο της UNESCO, το οποίο παρότι σημείωσε ότι πρόκειται για έναν καλά δομημένο και διεξοδικώς επεξεργασμένο φάκελο, εντούτοις, εισηγήθηκε τη μη εγγραφή του αγαθού στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO (non inscription).

Καταλήγοντας, λαμβάνοντας υπόψη την αρνητική εισήγηση του ICOMOS, και μετά και από διεξοδική συζήτηση με τα υπηρεσιακά στελέχη του ΥΠΠΟΑ και τα λοιπά μέλη της ομάδας που εργάσθηκαν κοπιωδώς για την συγκρότηση του φακέλου της υποψηφιότητας, κρίθηκε ότι στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία ήταν προτιμότερη η απόσυρση της υποψηφιότητας, προκειμένου να επανέλθουμε με τον επωφελέστερο για τη χώρα και για το σημαντικό αυτό μνημείο τρόπο. Ως εκ τούτου, με σχετική επιστολή μου, στις 30.6.2021, προς το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO απεσύρθη προσωρινά η υποψηφιότητα της Σπιναλόγκας.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές, ότι δεν πρόκειται για *“αλλαγή πολιτικής σ’ ένα εθνικό θέμα αποκλειστικής αρμοδιότητας ενός υπουργείου”*, όπως λανθασμένα ισχυρίζεται, στην συνημμένη στην Ερώτηση επιστολή του, ο Δήμαρχος Αγίου Νικολάου: Το ενδιαφέρον του ΥΠΠΟΑ για την ένταξη της Σπιναλόγκα στον Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι αδιαμφισβήτητο. Δεδομένης, όμως, της αρνητικής αξιολόγησης του φακέλου υποψηφιότητας από το ICOMOS (non inscription), το ΥΠΠΟΑ είναι υποχρεωμένο να λάβει υπ’ όψιν τις παρατηρήσεις που ετέθησαν και να επανέλθει με νέα πρόταση και αναδιατύπωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας.

Προς τούτο, γίνονται αρχικές διερευνήσεις και θα ακολουθήσει συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς και την τοπική αυτοδιοίκηση, προκειμένου να είναι δυνατή η με αξιώσεις επανακατέθεση της υποψηφιότητας της Σπιναλόγκας προς το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Τέλος, η αναφορά στο Σήμα της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην επιστολή του Δημάρχου, ότι επιλέχθηκε *“ως πιο απλή διαδικασία”*, είναι το ελάχιστο απαξιωτική για το θεσμό, αλλά και για όλη την ευρωπαϊκή οικογένεια. Υπενθυμίζεται ότι με την υπ’ αρ. αριθ. 1194/2011/ΕΕ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρώπης, θεσπίστηκε Σήμα για την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Κληρονομιά, το οποίο απονέμεται σε χώρους που βρίσκονται εντός της ΕΕ και κατέχουν σημαντικό ρόλο στην ιστορία, τον πολιτισμό και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, κατόπιν κατάθεσης υποψηφιότητας από την ενδιαφερόμενη χώρα. Σύμφωνα και με την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *“Οι χώροι ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς επικεντρώνονται στην προώθηση των συμβολικών ευρωπαϊκών αξιών και στον σημαντικό ρόλο που έχουν διαδραματίσει οι χώροι αυτοί στην ιστορία και τον πολιτισμό της Ευρώπης. Προσφέρουν επίσης πολύτιμες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ιδίως*

για τους νέους” (<https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/initiatives-and-success-stories/european-heritage-label>).

Στους 60 χώρους που έχουν, έως σήμερα, λάβει το Σήμα, περιλαμβάνονται δύο από τη χώρα μας: Τα μνημεία της Αθήνας (2014, Η καρδιά της αρχαίας Αθήνας <https://geo.osnabrueck.de/ehl/EN/map>) και ο αρχαιολογικός χώρος της Νεμέας (2021, <https://geo.osnabrueck.de/ehl/EN/map>).

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Πίνακας Αποδεκτών:

1. Βουλευτή κα Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου
2. Βουλευτή κ. Αλέξανδρο Αυλωνίτη
3. Βουλευτή κ. Γιώργο Βαρεμένο
4. Βουλευτή κα Καλλιόπη Βέττα
5. Βουλευτή κ. Ιωάννη Γκιόλα
6. Βουλευτή κ. Θοδωρή Δρίτσα
7. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Ζουράρι
8. Βουλευτή κ. Μανόλη Θραψανιώτη
9. Βουλευτή κ. Γιώργο Κατρούγκαλο
10. Βουλευτή κ. Χάρη Μαμουλάκη
11. Βουλευτή κα Κυριακή Μάλαμα
12. Βουλευτή κα Κατερίνα Νοτοπούλου
13. Βουλευτή κα Θεοπίστη Πέρκα
14. Βουλευτή κ. Παναγιώτη Σκουρλέτη
15. Βουλευτή κ. Νικόλαο Φίλη
16. Βουλευτή κα Θεανώ Φωτίου
17. Βουλευτή κ. Μίλτο Χατζηγιαννάκη
18. Βουλευτή κα Ραλλία Χρηστίδου

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. κ. Κ. Μπενίση, Εθνική Συντονίστρια για τα Μνημεία ΠΚ- ΔΙΠΚΑ.Α2
4. ΔΒΜΑ
5. ΕΦΑ Λασιθίου